

Wereldnatuurwandeling

Rondwandeling Holterberg

- **Periode: jaren 1938-1773**
- **Startpunt: jaar 1938, Bos van Daantje Das, Natuurmuseum Holterberg**
- **Lengte: 6,5 km**

Gebruiksaanwijzing

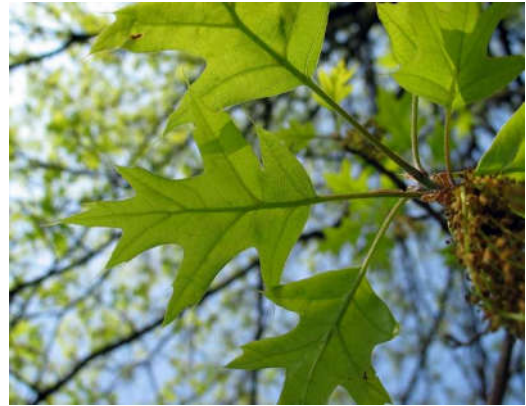
- De nummers in deze beschrijving verwijzen naar de jaartallen op de paaltjes.
- De letters verwijzen naar de betreffende zijde van de informatiekubus: R = regionale gebeurtenissen; N = Nederland; E = Europa; W = overige werelddelen.
- De *cursief* gedrukte teksten hebben betrekking op de omgeving waar je door loopt. De overige teksten hebben betrekking op de informatie die op de jaarpaaltjes te vinden is.
- Scan onderweg QR-codes voor filmpjes e.d.

1938-R

Piet Bos richt in dit jaar op de Holterberg een natuurmuseum in. Vooral de grote diorama's zijn vermaard. In het Natuurmuseum is te zien, wat buiten vaak aan de aandacht ontsnapt.

In dit jaar is er meer NIEUW. Welke daarvan vind je zelf het belangrijkste?

Amerikaanse eik

1937

De invloed van de mens is ook op de Holterberg groot. Oorspronkelijk bos maakte plaats voor heide. Daarna, begin vorige eeuw, werd er bos aangeplant. Exoten deden hun intrede. Hier langs het fietspad staan Amerikaanse eiken. Deze snel groeiende Noord-Amerikaanse boom wordt nu als ingeburgerd beschouwd.

Yellowstonepark

1935-N

Het Nationaal park Yellowstone (VS) is het eerste nationale park ter wereld (1872). In ons land is het Nationaal Park Veluwezoom het eerste (1930). In 1935 volgt het tweede dat nog steeds uitermate populair is, namelijk

Op het ogenblik loop je ook door een Nationaal park, namelijk De Sallandse Heuvelrug (sinds 2004). Er broeden meer dan 75 vogelsoorten in het Nationaal Park. De meest zeldzame soorten zijn: roodborsttapuit, raaf, nachtzwaluw en korhoen. Wie is wie?

1927

Nog meer exoten. Langs de weg staan tamme kastanjes. De boom is inheems in het Middellandse Zeegebied. De bomen hebben, in tegenstelling tot de inlandse paardenkastanje, eetbare noten. De boom is in grote delen van West- en Midden-Europa door de Romeinen ingevoerd en volledig ingeburgerd. Wandel je in de herfst? Zoek dan onder de boom noten. Eet smakelijk!

1922-N

Wat is de naam van deze vis? (Tip: in dit jaar ving(en) Evert en Jan Pap uit Wilsum in ons land het laatste exemplaar).
Hoeveel verdienen ze er mee?

De volgende dieren verdwenen al eerder uit Nederland: eland (1025), bruine beer (ca. 1050), lynx (1890), wolf (1897).

Soms keren dieren weer terug (kraanvogel, kleine zilverreiger, bruinvis) of worden opnieuw uitgezet (otter, bever).

1932-R

Waarom is dit jaar belangrijk voor de bescherming van de natuur in Overijssel?

Recent is er een wolf in ons land gesignaleerd. Nu al is bepaald dat het dier dan een beschermde status zal hebben. Wat vind je daarvan?

Wie aan de wolf denkt, denkt aan.....?

Ken je vijf sprookjes waarin een dier de hoofdrol speelt:

1919
Wegen vertellen soms een verhaal. Je loopt nu de Heksenweg op. De Holterberg is rijk aan sagen en legenden. Je betreedt nu het gebied waar in voorbije eeuwen Old Minneke, een minzieke heks heerste. Met goud verleide ze boerenzonen die daarbij hun ziel verloren. Door moedig optreden van Goldida, een boerenmeisje, werd de heks met een list naar de IJssel gelokt, waar ze verdronk. De streek was bevrijd.

1918-R & 1918-E
 Wereldwijd worden vijfhonderd miljoen mensen ziek. De pandemie maakt naar schatting tussen de 20 en 40 miljoen slachtoffers. Wat is er in Twente van te merken?

Ook in de dierenwereld kennen ze erg besmettelijke ziekten. Welke ziekte hoort bij welk dier?

Ziekte	Dier
Mond- en klauwzeer	
Myxomatose	
Vogelgriep	
Blauwtong	
Q-koorts	

1906-N & 1905-N
 In 1906 koopt een nieuwe vereniging dit meer, namelijk....

Waarom is de vereniging opgericht (zie 1905N)?

Welke van onderstaande natuurbeschermingsorganisaties vind je dat de meeste steun verdient?

Of misschien een andere organisatie?

Tussen 1900 en 1890

In welk jaar komt de eerste auto naar Nederland?
(tip: ergens tussen 1890 en 1900)

Hoe heeft de auto Nederland veranderd?
Wat heeft de auto met de Nederlander gedaan?

Op eerste Pinsterdag 1955 werd de eerste file in ons land gesignaleerd (knooppunt Oudenrijn, bij Utrecht).

1888

Stenen bank. Al in 1915 had Holten een 'Vereeniging voor Vreemdelingenverkeer' en werd de naam van Holten in den lande uitgedragen. Deze stenen bank dateert uit het midden van de vorige eeuw. Vanaf dit hoog gelegen punt was er een schitterend uitzicht over de wijde omgeving. Saaie productiebossen - over ingrepen van de mens gesproken - belemmeren nu het uitzicht.

1883

Vanaf dit punt, waar het bos plaats maakt voor heide, heb je een schitterend uitzicht over de omgeving. De Sallandse Heuvelrug met heuvels tot 75 meter is ontstaan in de derde ijstijd die zo'n 200.000 jaar geleden begon. Gigantische ijsmassa's uit het hoge noorden stuwden de heuvels op.

1881

Heide. Ooit was de hele heuvel bedekt met bos. Al in de Middeleeuwen maakte het bos door menselijk ingrijpen plaats voor heide. Deze sterke struik diende als voedsel voor grote kudden schapen, die op hun beurt mest leverden voor de akkers. Voor 1 ha. akker was 16 ha. woeste grond, heide, nodig. Met de uitvinding van de kunstmest begin 1900 verdwenen de schapen.

Je bent pas oud als men zegt dat je er nog goed uitziet.

1866-N

Hoe oud wordt de Nederlander in deze tijd gemiddeld?

En nu? Enig idee hoe dat zo komt?

Raad eens hoe oud deze dieren kunnen worden:

Olifant	
Giraffe	
Pelikaan	
Mensapen	
Hond	
Kat	
Wild konijn	
Bosmuis	
Zeeanemoon	
Karper	
Snoek	
Schildpad	
Roodborstje	
Werkbij (zomer)	

1854-N

Waarom hebben deze BN'ers allemaal wel iets met dit jaar?

1844

Landbouw. Onder aan de heuvel is de grond vruchtbaar. Eeuwenlang hebben boeren hier akkers bewerkt en vee gehouden. Aan het landschap met houtwallen en bochtige wegen is goed te zien dat het boerenbedrijf hier kleinschalig was. Ook dassen voelen zich hier thuis en komen voor in dit gebied.

1861-N

De natuur is wreed en onverschillig! Daar weten we alles van. Lees maar wat de achtjarige Hanneke van Beek in 1861 overkomt.

Eerlijk is eerlijk.... Wij mensen kunnen er ook wat van! Laatst nog iets meegemaakt wat er een beetje op leek?

Is er eigenlijk wel een verschil tussen een vlieg doodslaan en een zeehondje doodknuppelen?

1838-N

Dit betekent: de natuur is de lerares van de kunst en wetenschap. Wat zullen de oprichters van Artis daarmee bedoeld hebben?

1819

In het gebied waar je nu inloopt, zijn overal houtwallen aangeplant. Enerzijds deden ze dienst als veekering anderzijds als geriefhoutbos. Boeren voorzien zichzelf hiermee van hout voor het dagelijkse gebruik: gereedschapsstelen, bezems, hout voor de kachel en gebruiksvoorwerpen. De houtwallen voorzien zo in een voortdurende houtopbrengst.

1800

Soest Wetering. Hier onder aan de Holterberg is het een nat gebied. Waterschap Groot Salland zorgt ervoor dat we altijd droge voeten houden. De Soest Wetering is een hoofdader in het watersysteem. Het teveel aan water wordt afgevoerd. Niet te nat, niet te droog, uitstekende omstandigheden voor de landbouw.

1788

Hoogteverschil. Boven de boerderij lijkt een huis te zweven. In werkelijkheid is het een villa die op de Holterberg is gebouwd. De hoogte van de heuvel komt hier goed in beeld.

1777-N

Nu zijn de meeste Nederlanders tegen de jacht op walvissen. Onze voorouders dachten er in 1777 anders over. Hoe dat zo?

1773

We verlaten hier het Wereldtijdpad en slaan linksaf de **Kriegersteeg** in.

Daarna oversteken naar de **Helhuizerweg**.

Na 200 meter linksaf de **Motieweg** op.

Deze naam heeft de weg te danken aan niemand minder dan baron Van der Borch tot Verwolde, burgemeester van Holten van 1908 tot 1944. Hij was één van de eerste autobezitters in Overijssel. Stijfkoppig als hij was, moest en zou Holtens steilste weg verhard worden. Dat kwam op een conflict met de gemeenteraad te staan, die zelfs (heel bijzonder in die tijd) een motie van afkeuring indiende. Vandaar de naam Motieweg.

Antwoorden

1935

(1) korhoen, (2) raaf, (3) roodborsttapuit, (4) nachtzwaluw

1922

De gebroeders Pap uit Wilsum verkochten hun steur voor 100 daalders (100 x Fl. 1,50 = Fl. 150,- = € 68,18), een gigantisch bedrag voor die tijd!

1918

Wereldtijdpad Rijssen-Holten / Rondwandeling Holterberg / Thema: Wereldnatuurwandeling

Mond- en klauwzeer	koeien, varkens, schapen
Myxomatose	konijnen
Vogelgriep	kippen, ganzen, eenden
Blauwtong	schapen, koeien
Q-koorts	geiten

1866

Olifant	68 jaar
Giraffe	25 jaar
Pelikaan	50 jaar
Mensapen	31 jaar
Hond	16 jaar
Kat	15 jaar
Wild konijn	9 jaar
Bosmuis	10 maanden
Zeeanemoon	120 jaar
Karper	78 jaar
Snoek	70 jaar
Schildpad	180 jaar
Roodborstje	13 jaar
Werkbij (zomer)	3 weken

Je kunt het Wereldtijdpad steunen door voor € 5 donateur te worden op www.wereldtijdpad.nl

Deze wandeling werd uitgezet in samenwerking met:

Colofon

© 2019 Stichting Wereldtijdpad

Samenstelling: Floor Looy/Anton van Beek
Projectmanagement: IKOconsult, Almelo

De uitgever heeft ernaar gestreefd de rechten van derden zo goed mogelijk te regelen. Degenen die desondanks menen zekere rechten te kunnen doen gelden, kunnen zich tot de uitgever wenden.

Behoudens de in of krachtens de Auteurswet van 1912 gestelde uitzonderingen mag niets uit deze uitgave worden veeelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, opnamen of enige andere manier, zonder voorgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

De Stichting Wereldtijdpad aanvaardt geen enkele aansprakelijkheid voor schade als gevolg van niet of onjuiste vermelding van gegevens in deze uitgave. U kunt eventuele opmerkingen schriftelijk of per mail doorgeven aan de stichting.